

Gemeente
Scherpenzeel

BELEIDSKADER INWONERSBETROKKENHEID

Samen maken we ons dorp

Samenvatting

Dit beleidskader heeft als doel duidelijkheid te geven over wanneer en hoe de gemeente inwoners betreft bij plannen. Ook geeft het aan hoe andere initiatiefnemers de samenleving (kunnen) betrekken bij hun plannen. Die duidelijkheid bieden we door:

- het geven van onze visie en kaders;
- het benoemen van doelen en onze uitgangspunten;
- helderheid over processen, rollen en taken.

ONZE VISIE

- **Inwonersbetrokkenheid betekent ruimte voor inbreng**
Inwonersbetrokkenheid gaat om actieve inbreng. Enkel informeren zien we in Scherpenzeel dus als iets anders dan inwonersbetrokkenheid. Informeren is wel het fundament en altijd belangrijk.
- **Inwonersbetrokkenheid is meedenken of adviseren**
Meebeslissen is alleen in heel specifieke situaties van toepassing.
- **Of we inwonersbetrokkenheid organiseren besluiten we bij de start**
Daarbij kijken we naar (1) geschatte impact van een plan en (2) of er wordt voldaan aan randvoorwaarden om kwalitatieve betrokkenheid mogelijk te maken. Als inwonersbetrokkenheid niet mogelijk is, maar de geschatte impact van een plan hoog is, besteden we extra aandacht aan de communicatie.
- **Inwonersbetrokkenheid betekent niet dat iedereen het er aan het eind mee eens is**
Als er weerstand ontstaat, hoeft er niet per se meer inwonersbetrokkenheid georganiseerd te worden.
- **Inwonersbetrokkenheid op het meest zinvolle moment**
We kiezen één of maximaal twee fases uit het totale proces van planontwikkeling waarin we inwonersbetrokkenheid organiseren. We kiezen de fase die het meest zinvol is bij het doel.
- **Inwonersbetrokkenheid is anders per plansoort**
We maken onderscheid tussen inwonersbetrokkenheid bij plannen in de leefomgeving en beleidsplannen.

ONZE DOELEN EN UITGANGSPUNTEN

- **Inwonersbetrokkenheid heeft als doel:**
  1. Zorgvuldige belangenafweging en zorgvuldige besluiten
  2. Het vergroten van betrokkenheid van inwoners
  3. Het zoveel mogelijk verbeteren van plannen
- **Onze uitgangspunten bij inwonersbetrokkenheid:**
  1. We kijken verder dan het individueel belang
  2. We zijn duidelijk vanaf de start
  3. We zijn transparant
  4. We zorgen dat iedereen kan meedoen

IMPACT INITIATIEVEN

Impact meten:

1. **Omvang plan/initiatief**
Hoe groot is de verandering?
2. **Algemeen belang**
Wie levert het wat op?
3. **Geschatte maatschappelijke aandacht**
Hoeveel mensen gaan er mogelijk iets van vinden?
4. **Invloed initiatief**
Welke dingen veranderen (blijvend) door het plan of de verandering?

Adviezen:

- **Adviesniveau 1**
Weinig inwonersbetrokkenheid
- **Adviesniveau 2**
Gemiddelde inwonersbetrokkenheid
- **Adviesniveau 3**
Veel inwonersbetrokkenheid

IMPACT BELEID

Impact meten:

1. **Omvang beleidsontwikkeling**
Om wat voor soort beleidsontwikkeling gaat het?
2. **Algemeen belang**
Hoeveel inwoners/stakeholders raakt het (nieuwe) beleid?
3. **Geschatte maatschappelijke aandacht**
Hoeveel mensen gaan er mogelijk iets van gaan vinden?

Adviezen:

- **Adviesniveau 1**
Geen inwonersbetrokkenheid
- **Adviesniveau 2**
Inwonersbetrokkenheid is zinvol
- **Adviesniveau 3**
Inwonersbetrokkenheid is noodzakelijk/essentieel

Het bovenstaande is een samenvatting van de hoofdstukken 1 tot en met 4 en een deel van de hoofdstukken 5 en 6. In hoofdstuk 5 (initiatieven) en 6 (beleidsplannen) staat verder beschreven uit welke fases het proces voor initiatieven en beleidsplannen bestaat. Vervolgens staat er per fase beschreven welke rol welke actor (inwoner, initiatiefnemer, gemeenteraad, college van B&W en ambtenaar) heeft als het gaat om inwonersbetrokkenheid.

In hoofdstuk 7 beschrijven we instrumenten die kunnen worden ingezet om inwonersbetrokkenheid vorm te geven in Scherpenzeel.

We sluiten af in hoofdstuk 8 met de vertaling van dit beleidskader naar volgende stappen en implementatie van de uitgangspunten in dit beleidskader in de organisatie.

Inhoudsopgave

Introductie	p. 5
1. Waarom dit beleidskader?	p. 5
2. Onze visie op inwonersparticipatie	p.5
2.1 Inwonersparticipatie noemen we inwonerbetrokkenheid	p.5
2.2 Inwonersbetrokkenheid is meedenken of adviseren	p.6
2.4 We besluiten vooraf of we inwonersbetrokkenheid organiseren	p.6
2.4 Inwonersbetrokkenheid betekent niet dat iedereen het er aan het eind mee eens is	p.7
2.5 Inwonersbetrokkenheid op het meest zinvolle moment	p.7
2.6 We maken onderscheid tussen plannen in de leefomgeving en beleidsplannen	p.7
3. Wat levert inwonersbetrokkenheid op?	p. 9
4. Onze belangrijkste uitgangspunten	p. 9
5. Inwonersbetrokkenheid bij plannen in de leefomgeving	p.11
5.1 Impact meten bij plannen in de leefomgeving	p.11
5.2 Wie is de initiatiefnemer?	p.12
5.3 Fases en inwonersbetrokkenheid bij plannen in de leefomgeving	p.12
5.4 Rollen en taken inwonersbetrokkenheid per fase	p.13
5.5 Kostenverrekening bij initiatieven	p.15
6. Inwonersbetrokkenheid bij beleidsplannen	p.16
6.1 Randvoorwaarden checken	p.16
6.2 Impact meten bij beleidsplannen	p.16
6.3 Fases en inwonersbetrokkenheid bij beleidsplannen	p.17
6.4 Rollen en taken inwonersbetrokkenheid per fase	p.17
7. Instrumenten inwonersbetrokkenheid	p.20
7.1 Soorten instrumenten	p.20
8. Van beleid naar uitvoering	p.22
8.1 Groeimodel	p.22
8.2 Opstellen participatieverordening	p.22
8.3 Verankeren spelregels organisatie, college, raad	p.22
8.4 Verankeren spelregels initiatiefnemers en samenleving	p.22

Digitale bijlagen

[Bijlage 1 Scherpenzeelse Impactmeter bij Initiatieven Leefomgeving](#) (bijlage via website)

[Bijlage 2 Scherpenzeelse Impactmeter bij beleidsplannen](#) (bijlage via website)

Introductie

Samen maken we Scherpenzeel

De gemeente is er voor álle inwoners. Inwoners zijn er ook voor de gemeenschap. Iedereen kan bijdragen. Bijvoorbeeld door vanuit je eigen ervaring of kunde samen met de gemeente goede, betere, andere plannen te maken. Door niet alleen te noemen wat je niet wilt, maar ook te noemen hoe het wel kan. Samen maken we Scherpenzeel.

Moeilijke keuzes, duidelijke afspraken

Soms zijn keuzes moeilijk en vindt iedereen er iets anders van. Vaak leveren inwoners, ondernemers en organisaties (hierna: inwoners) een belangrijke bijdrage aan het ontwikkelen van plannen. Zij dragen op basis van hun ervaringen en belangen aan, wat aandacht verdient. Ambtenaren adviseren over, en werken aan plannen voor Scherpenzeel vanuit hun vakexpertise. Dit doen ze in opdracht van het college van burgemeesters en wethouders (college van B&W). Het bestuur, het college van B&W en de gemeenteraad (raad), maken uiteindelijk de keuzes. Zij moeten daarbij zorgvuldig de belangen die spelen, afwegen. Onze visie op wanneer en hoe we inwoners betrekken en de uitgangspunten daarbij, staan in dit beleidskader.

1. Waarom dit beleidskader?

Dit beleidskader heeft als doel duidelijkheid te geven over wanneer en hoe de gemeente inwoners betreft bij plannen. Ook geeft het aan hoe andere initiatiefnemers de samenleving (kunnen) betrekken bij hun plannen. Die duidelijkheid bieden we door:

- het geven van onze visie en kaders;
- het benoemen van doelen en onze uitgangspunten;
- helderheid over processen, rollen en taken.

Duidelijkheid creëren is ook een belangrijk doel van de nieuwe wet Versterking participatie op decentraal niveau. Oftewel, het versterken en verduidelijken van inwonersbetrokkenheid bij de plannen die in de gemeente worden gemaakt. Ook de Omgevingswet vraagt om duidelijke afspraken over het betrekken van inwoners. Met de Omgevingswet heeft inwonersbetrokkenheid meer gewicht gekregen. Met als doel niet alleen waar het kan een breder draagvlak te creëren maar ook de samenleving te betrekken bij de ideeënvorming. Liefst voor het formuleren van het conceptbesluit (vooraf).

2. Onze visie op inwonersbetrokkenheid

2.1 Inwonersparticipatie noemen we inwonersbetrokkenheid

Vaak noemen we het proces waarbij inwoners inbreng geven in een planontwikkeling, inwonersparticipatie. Participatie heeft als woord ook iets verwarrend. Het is niet voor iedereen makkelijk te begrijpen en het is ook een term die in het sociaal domein voorkomt. In Scherpenzeel kiezen we daarom voor de term: inwonersbetrokkenheid.

2.2 Inwonersbetrokkenheid is meedenken of adviseren

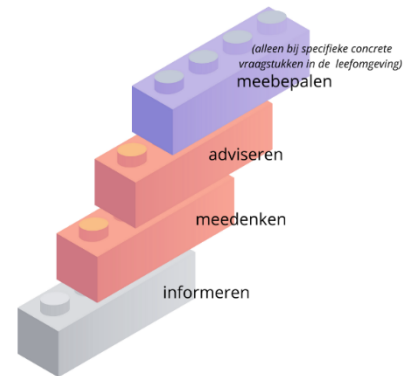
Inwonersbetrokkenheid gaat over het actief 'meedenken' in het proces. Er is ruimte om ergens in het proces iets in te brengen. Je wordt erbij betrokken. In Scherpenzeel zien we het enkel geven van informatie dus niet als inwonersbetrokkenheid. Op tijd en zorgvuldig informeren is wel heel belangrijk. Informeren (communicatie) en inwonersbetrokkenheid (participatie) bestaan naast elkaar.

Als je inwoners gaat betrekken, gaat het dus om een actieve houding over en weer. De gemeente of initiatiefnemer biedt de ruimte zodat inwoners kunnen meedenken. Inwoners gebruiken de ruimte die er is om actief bij te dragen aan het plan.

Definitie inwonersbetrokkenheid:

"De mogelijkheid van inwoners, organisaties, bedrijven en of andere personen die het raakt om belangen, kennis, ervaringen en emoties te delen. En het actief aanbieden van die mogelijkheid door degene met een plan of voorstel voor verandering."

De participatieladder is een veelgebruikte vorm waarin niveaus van participatie worden gededd. De treden geven aan dat met elke trede 'hoger' het niveau participatie stijgt. In het gangbare model loopt dit van trede 1 'informeren' tot trede 5 'meebeslissen'. In Scherpenzeel hanteren we een compacte participatieladder. Informeren (communiceren) vormt de basis, maar is dus geen inwonersbetrokkenheid. Het is het fundament waarop je met inwonersbetrokkenheid verder kunt gaan.

Bij meedenken gaat het om je mening geven, je ervaringen delen vanuit je eigen perspectief en belang of meedenken over alternatieven of aanpassingen. Bij adviseren gaat het verder. Een samenhangende set keuzes, principes of scenario's. Je brengt het advies vanuit een breder perspectief dan alleen je eigen belang. Voor heel specifieke scenario's maken we 'meebeslissen' mogelijk. Het gaat dan om concrete vragen in de leefomgeving (bijv. welk type plant gebruiken we bij de inrichting van de groenstrook?).

2.3 We besluiten vooraf of we inwonersbetrokkenheid organiseren

Onze uitgangspunten vragen om een heldere keuze bij elk plan: gaan we inwoners betrekken of niet? Uitzondering zijn de plannen waarvoor al wettelijk is bepaald dat inwoners betrokken moeten worden. In alle andere gevallen leggen we de keuze vooraf vast in een bestuurlijk besluit. Daarbij kijken we naar:

1. De impact van een plan (hoe groot is de mogelijke verandering door het plan en hoeveel mensen merken daar iets van?).
2. De randvoorwaarden (is/zijn er voldoende tijd, geld, middelen, en (juridische) ruimte voor keuzes?).

Of de randvoorwaarden op orde zijn, is redelijk goed te bepalen. Er kan worden gekeken of er wettelijke ruimte is voor keuzes, of er voldoende geld beschikbaar is en of er voldoende tijd en

ruimte is om een zorgvuldig proces te doorlopen.

Impact in beeld brengen is een stuk ingewikkelder. Vooraf is niet altijd een realistische inschatting te maken. Of iedereen ziet andere dingen als een groot effect. Wat voor de een als heel hinderlijk wordt ervaren, is voor een ander iets kleins. Daarom ontwikkelen we Scherpenzeelse ‘impactmeters’ om de impact vooraf in te schatten. De hoogte van de score geeft advies over welk niveau van betrokkenheid passend is. Er is een impactmeter ontwikkeld voor plannen in de [leefomgeving](#) (initiatieven) en een voor [beleidsontwikkelingen](#) (*Klink op de link, of zie bijlage 1 en 2*). Meer hierover lees je in *hoofdstuk 5, paragraaf 5.1 en hoofdstuk 6, paragraaf 6.1*.

Soms is het niet mogelijk om inwonersbetrokkenheid te organiseren, terwijl een plan of verandering wel veel impact heeft. Bijvoorbeeld omdat iets wettelijk moet. Denk aan beleidswijzigingen die door de Rijksoverheid worden opgelegd. Het kan ook komen door zwaarwegende redenen, waardoor er na een zorgvuldige bestuurlijke afweging maar één scenario overblijft. Of het bestuursakkoord geeft al een duidelijke richting op een bepaald onderwerp, waardoor er geen inwonersbetrokkenheid plaatsvindt.

2.4 Inwonersbetrokkenheid betekent *niet* dat iedereen het er aan het eind mee eens is

In sommige gevallen ontstaat er toch meer onrust en ontevredenheid onder inwoners over een plan dan vooraf ingeschat (weerstand). In zo’n geval is vooral duidelijke informatie (communicatie) en met elkaar in gesprek gaan heel belangrijk. Weerstand betekent niet dat er per se meer inwonersbetrokkenheid moet plaatsvinden. Het kan altijd voorkomen dat een groep inwoners of belanghebbenden niet blij is en blijft met een bepaald plan of idee.

2.5 Inwonersbetrokkenheid op het meest zinvolle moment

Plannen doorlopen vaak verschillende fases. We kiezen één of twee fases uit waarin inwonersbetrokkenheid plaats kan vinden. We kijken daarbij naar ons doel, wat willen we met de inwonersbetrokkenheid bereiken. En we kijken naar de mogelijkheden en randvoorwaarden: waar zit ruimte voor inwonersbetrokkenheid? Soms verschilt het per doelgroep in welke fase inwonersbetrokkenheid zinvol is. Welke fases er zijn leggen we uit in *paragraaf 5.3* voor plannen in de leefomgeving en in *paragraaf 6.3* voor beleidsplannen.

2.6 We maken onderscheid tussen plannen in de leefomgeving en beleidsplannen

Er is verschil tussen inwonersbetrokkenheid bij plannen in de leefomgeving en bij beleidsontwikkeling, -uitvoering of evaluatie. Beleid gaat over de manier waarop dingen in de gemeente worden geregeld en uitgevoerd. Bijvoorbeeld welke hulp iemand wel of niet krijgt, hoe we evenementen vergunnen of hoe we werken aan duurzaamheid in onze gemeente. Plannen in de leefomgeving hebben altijd een locatie in het dorp, het vindt daadwerkelijk ergens plaats; er is een omgeving. Dit noemen we ook wel ‘initiatieven’. Inwonersbetrokkenheid geeft dan de mogelijkheid de omgeving erbij te betrekken om hun meningen en belangen te horen en waar mogelijk te betrekken bij het plan.

Ook bij beleidsplannen kan inwonersbetrokkenheid veel zin hebben. Vooral als inwoners of professionals eigen kennis, ervaringen of expertise delen om het beleid zo Scherpenzeels en zo goed mogelijk te maken. De impact van beleidsplannen is anders. Deze heeft vaak geen directe uitwerking

op een locatie. Het gaat meer over hoe de gemeente optreedt en wat de gemeente, nu of in de toekomst, mogelijk maakt of niet. Daarom meten we de impact voor beide soorten plannen op een andere manier.

ONZE VISIE

- **Inwonersbetrokkenheid betekent ruimte voor inbreng**
Inwonersbetrokkenheid gaat om actieve inbreng. Informeren is in Scherpenzeel dus geen inwonersbetrokkenheid. Informeren is wel het fundament en altijd belangrijk.
- **Inwonersbetrokkenheid is meedenken of adviseren**
Inwonersbetrokkenheid bestaat uit meedenken of adviseren. Meebeslissen is alleen in heel specifieke situaties van toepassing.
- **Of we inwonersbetrokkenheid organiseren besluiten we bij de start**
We maken vooraf een keuze om wel of geen inwonersbetrokkenheid te organiseren. Daarbij kijken we naar (1) geschatte impact van een plan en (2) of er wordt voldaan aan randvoorwaarden om kwalitatieve betrokkenheid mogelijk te maken. Als inwonersbetrokkenheid niet mogelijk is, maar de geschatte impact van een plan hoog is, besteden we extra veel aandacht aan communicatie.
- **Inwonersbetrokkenheid betekent niet dat iedereen het er aan het eind mee eens is**
Als er weerstand ontstaat, hoeft er niet per se meer inwonersbetrokkenheid georganiseerd te worden.
- **Inwonersbetrokkenheid op het meest passende moment**
We kiezen één of maximaal twee fases uit het totale proces van planontwikkeling waarin we inwonersbetrokkenheid organiseren. We kiezen de fase die het meest passend is bij het doel.
- **Inwonersbetrokkenheid is anders per plansoort**
We maken onderscheid tussen inwonersbetrokkenheid bij plannen in de leefomgeving en beleidsplannen.

3. Wat levert inwonersbetrokkenheid op?

Inwoners betrekken doen we niet zomaar. Het dient een doel. Het is goed om bewust te bedenken met welk doel je inwonersbetrokkenheid organiseert. In dit hoofdstuk beschrijven we de drie kerndoelen van het organiseren van inwonersbetrokkenheid.

1. Een zorgvuldige belangenafweging en zorgvuldige besluiten

Het is belangrijk om te weten welke belangen er allemaal spelen. Naarmate de effecten van een project of ontwikkeling groter zijn, wordt ook de belangenafweging moeilijker. Een eerlijke keuze maken kan alleen als je weet wat er allemaal speelt. Dit maakt een besluit ook begrijpelijker en makkelijker uitlegbaar naar inwoners.

2. Vergroten betrokkenheid inwoners

Het is niet fijn als iets je zomaar overkomt of dat je het gevoel hebt dat dat zo is. Het is belangrijk, waar het kán, dat inwoners vroeg in het proces de ruimte krijgen om mee te denken of te adviseren over plannen.

3. Zo veel mogelijk verbeteren van plannen

Het gebruiken van kennis en ervaringen van inwoners kan nuttig zijn om plannen en ontwikkelingen zo goed mogelijk te maken. Dit geldt voor plannen in de leefomgeving, maar zeker ook voor nieuw of ander beleid.

4. Onze belangrijkste uitgangspunten

Een van de doelen van dit beleidskader is het creëren van heldere verwachtingen. Als we inwonersbetrokkenheid organiseren willen we dat doen volgens een aantal uitgangspunten. Ook wanneer we de resultaten van inwonersbetrokkenheid beoordelen kijken we naar deze uitgangspunten. In dit hoofdstuk beschrijven we onze vier uitgangspunten.

1. We kijken verder dan het individueel belang

Bij inwonersbetrokkenheid is er ruimte om vanuit allerlei kanten opmerkingen, ideeën of mogelijke problemen te benoemen. Hoe de inbreng een plek krijgt en of het leidt tot aanpassingen in het plan, bekijken we zorgvuldig. Het bestuur heeft als taak deze belangen zorgvuldig af te wegen. Dat betekent dat individuele belangen regelmatig minder zwaar wegen als een ontwikkeling of initiatief veel oplevert voor het dorp als geheel. Wel moet er altijd worden gekeken of er iets kan worden aangepast, zodat het voor iedereen een even goed of beter resultaat oplevert.

2. We zijn duidelijk vanaf de start

Het is belangrijk dat er vooraf duidelijkheid is over inwonersbetrokkenheid in het proces. Bij de start van een plan denken we over deze vragen na en maken we een bewuste keuze: betrekken we inwoners of niet? Zo ja, wat zijn de kaders? Wat is het tijdspad, wanneer is er ruimte voor het meedenken of adviseren? Op welke momenten wordt er gecommuniceerd? En wie heeft welke rol in het proces? En zo nee, waarom dan niet? De uitleg hierover is belangrijk.

3. We zijn transparant

Het is belangrijk dat we transparant zijn bij inwonersbetrokkenheid. Transparant over waar wel of niet over kan worden meegedacht. Over hoe keuzes worden gemaakt en over het proces. Maar ook transparant over wat er met de inbreng is gedaan en waarom. Dit heeft

niet te maken met of iemand wel of niet zijn zin krijgt. Het gaat erom dat afspraken worden nagekomen en er aandacht is voor reële (gewekte) verwachtingen.

4. We zorgen dat iedereen kan meedoen

Bij inwonersbetrokkenheid moet degene die een plan heeft, z'n best doen om het zo te organiseren dat inwoners zoveel als mogelijk makkelijk en passend mee kunnen doen. Bijvoorbeeld door te kijken naar wat we digitaal doen en wat via een fysieke bijeenkomst. Of een mix van beide bij grotere plannen. Door het ruim van tevoren aan te kondigen, zodat mensen ook tijd kunnen vrijmaken. Of door te kijken naar gerichte en passende communicatie. Passend wil dan zeggen, dat alle omwonenden of relevante geïnteresseerden tijdig een uitnodiging krijgen of deze informatie kunnen vinden.

ONZE DOELEN EN UITGANGSPUNTEN

- **Inwonersbetrokkenheid heeft als doel:**
  1. Zorgvuldige belangenafweging en zorgvuldige besluiten
  2. Het vergroten van betrokkenheid van inwoners
  3. Het zoveel mogelijk verbeteren van plannen

- **Onze uitgangspunten bij inwonersbetrokkenheid:**
  1. We kijken verder dan het individueel belang
  2. We zijn duidelijk vanaf de start
  3. We zijn transparant
  4. We zorgen dat iedereen kan meedoen

5. Inwonersbetrokkenheid bij plannen in de leefomgeving

In dit hoofdstuk leest u hoe inwonersbetrokkenheid vorm krijgt bij plannen in de leefomgeving. Het gaat bij deze plannen altijd om een concrete locatie in het dorp. We kijken naar de mate van inwonersbetrokkenheid die nodig is op basis van impact en randvoorwaarden. En naar de fase waarin die betrokkenheid passend is.

5.1 Impact meten bij plannen in de leefomgeving

Plannen in de leefomgeving noemen we vaak een ‘initiatief’. Degene die het plan heeft is de ‘initiatiefnemer’. Voor het bepalen van de mate van inwonersbetrokkenheid schatten we eerst de impact van het initiatief. We kijken daarbij naar elementen die samen de geschatte impact meten. Het is dus een schatting. We kijken daarbij naar vier aspecten:

IMPACT METEN INITIATIEF

1. **Omvang plan/initiatief**
Hoe groot is de verandering?
2. **Algemeen belang**
Wie levert het wat op?
3. **Geschatte maatschappelijke aandacht**
Hoeveel mensen gaan er mogelijk iets van vinden?
4. **Invloed initiatief**
Welke dingen veranderen (blijvend) door het plan of de verandering?

Bij elk van deze ‘meters’ zijn er antwoordcategorieën ontwikkeld. De antwoorden zijn verbonden aan een score. Deze vier ‘meters’ geven op basis van de totaalscore een advies over hoeveel inwonersbetrokkenheid nodig is. Dit is de [Scherpenseelse impactmeter voor initiatieven in de leefomgeving](#). De adviezen leiden tot drie verschillende niveaus van inwonersbetrokkenheid: ‘weinig’, ‘gemiddeld’ en ‘veel’. De niveaus hebben de volgende strekking:

- Niveau 1 - Weinig inwonersbetrokkenheid
Bij dit niveau gaat het letterlijk om een ‘kleine moeite’. Dit is vaak een klein initiatief. Het is vaak een keer rondvragen bij een klein groepje mensen of ze eventueel problemen hebben met het plan.
- Niveau 2 - Gemiddelde inwonersbetrokkenheid
Bij dit niveau is het betrekken van inwoners een belangrijk onderdeel voordat het plan verder ontwikkeld wordt. Vooraf bedenk je hoe je dat gaat doen. Wie moet je betrekken, wanneer ga je dat doen en waar gaat het over?
- Niveau 3 - Veel inwonersbetrokkenheid
Bij dit niveau is het betrekken van inwoners eigenlijk altijd noodzakelijk. Het gaat om grote(re) plannen die een behoorlijke groep mensen raakt. Je maakt een plan op maat. Hoe bereik je inwoners het beste? Is er een mix nodig van verschillende soorten betrokkenheid (digitaal en fysiek)? Vaak loopt de betrokkenheid van inwoners hier ook over een langere periode, omdat het plan zich steeds verder ontwikkelt.

5.2 Wie is de initiatiefnemer?

Een initiatiefnemer is degene met een plan. Dat kan iedereen zijn, dus ook de gemeente. Als de gemeente de initiatiefnemer is, gebruikt de gemeente deze impactmeter om het gesprek te voeren voorafgaand aan het bestuurlijk besluit. Als er sterke argumenten zijn, is er een mogelijkheid om af te wijken. De raad kan bij een grote impact vooraf kaders meegeven aan het college als het gaat om inwonersbetrokkenheid. Bij plannen met een heel grote geschatte impact, toetst het college vooraf bij de raad of dit wel of niet nodig is.

Heeft iemand anders dan de gemeente een initiatief, dan is het advies altijd inwoners te betrekken. In sommige gevallen is dit verplicht (participatieplicht, zie raadsbesluit *'aanpassing adviesrecht voor Bopa's'*, 6 februari 2025). Daarbij geldt: doe het op een manier die past bij de impact van de ontwikkeling. Ook de initiatiefnemer kan daarvoor de impactmeter voor initiatieven gebruiken. Bij hele grote plannen of ontwikkelingen vragen we initiatiefnemers om samen met de gemeente naar de impactmeter te kijken. Op welke manier en hoe uitgebreid kan dus verschillen per plan.

5.3 Fases en inwonersbetrokkenheid bij plannen in de leefomgeving

Een initiatief doorloopt zes fases. Eerst beschrijven we deze fases. Vervolgens geven we per fase aan welke rollen en taken iedereen heeft als het gaat om inwonersbetrokkenheid.

PROCES INITIATIEF

Fase 1 - Ideevorming

In de eerste fase gaat het om het ontstaan van een idee. Dat kan een klein plan zijn: iemand wil iets veranderen aan zijn woning. Of een groot plan: een nieuwbouwwijk in Scherpenzeel of het ontwikkelen van een nieuw (bedrijven)terrein. In de ideevormingsfase bedenkt de gemeente of initiatiefnemer een eerste opzet van zijn plan. In deze fase weet vaak nog niemand van het plan. De initiatiefnemer kan ervoor kiezen om alvast eens met wat omwonenden, bekenden of belanghebbenden te praten over het idee.

Fase 2 – Het voortraject

In de tweede fase wordt het al een stuk concreter. Deze fase noemen we 'het voortraject'. Deze fase gaat vooral om het zo optimaal in beeld brengen van het plan. Inwonersbetrokkenheid vindt het liefst plaats ergens in deze fase. In het voortraject is nog geen sprake van een officiële aanvraag of een formeel voorstel. Het idee is mogelijk al wel wat meer uitwerkt en concreter gemaakt. Deze fase is niet verplicht, maar wel sterk aan te raden om te doorlopen. Het helpt om vroegtijdig van alle kanten het plan te bekijken, om informatie compleet te maken wanneer die ontbreekt en om te komen tot zo optimaal mogelijke plannen. Er is in deze fase nog geen tijdsdruk van wettelijke termijnen.

Fase 3 – Het vergunningstraject

In deze fase gaat het idee of het plan de formele route in. Soms gaat hier een zienswijzeprocedure aan vooraf. Er kunnen dan op het conceptvoorstel eerst nog reacties worden gegeven. Soms heeft de raad ook nog adviesrecht. De raad geeft dan een advies aan het college, dat het college moet overnemen. Daarna volgt het indienen van een formele aanvraag bij de gemeente. Als de gemeente initiatiefnemer is wordt er een college- of raadsvoorstel gemaakt voor het bestuur. In deze fase gaan de wettelijke termijnen lopen.

Dat betekent dat de aanvraag getoetst en gecontroleerd wordt. We kijken naar alle informatie die bekend is. Daarop wordt het plan dan beoordeeld. Er is dus geen ruimte meer voor nieuwe informatie. Als er voldoende informatie is, volgt de voorbereiding voor een college- of raadsbesluit.

Fase 4 – De besluitvorming

In deze fase wordt er een besluit genomen over het voorgestelde plan. Het ligt aan het soort plan of het besluit wordt genomen door het college van B&W of de gemeenteraad. Als blijkt dat iets is ingediend dat vergunningsvrij is, hoeft er geen besluit te worden genomen. Als de raad het besluit neemt, duurt het proces langer. Via een voorstel dat het college maakt, komt het op de agenda van de raad. Zij besluiten in de raadsvergadering of ze instemmen met het plan of niet. Er kan gebruik worden gemaakt van spreekrecht. Als het besluit is genomen geldt vaak nog een bezwaar- en/of beroepsprocedure. Dat is de laatste mogelijkheid om nog iets van het plan te vinden.

Fase 5 - De uitvoering

In fase 5 gaat het om het uitvoeren van het plan. In de uitvoering ontstaat pas de ‘echte’ verandering in de leefomgeving. Er volgt bijvoorbeeld een verbouwing, wegwerkzaamheden, grondbewerking, een bomenkap of verandering in groen. Vooral voor om- en aanwonenden heeft deze fase gevolgen.

Fase 6 – De evaluatie

De zesde en laatste fase is de fase van evaluatie. In deze fase staat het terugkijken centraal. Hoe is het proces gelopen? Wat is er goed gegaan? Wat kon er beter? In deze fase staat het (goed) afsluiten van een proces en planontwikkeling centraal. En ook het leren. Inwonersbetrokkenheid is iets dat je leert door te doen.

5.4 Rollen en taken inwonersbetrokkenheid bij verschillende fases

Inwonersbetrokkenheid vindt idealiter en logischerwijs plaats in het voortraject. Dan is er nog ruimte om iets te doen met de inbreng en resultaten van inwonersbetrokkenheid in het plan. Zo wordt het plan verbeterd. Voor alle fases zijn de rollen en taken beschreven voor vijf verschillende ‘actoren’. Dit zijn: de initiatiefnemer, de inwoner (belanghebbende), de ambtenaar, het college en de raad. Hierna geven we schematisch weer welke rollen en taken deze vijf actoren hebben in elke fase. Elk rol heeft ook een kleur die aangeeft of een rol groter (groener) of kleiner (oranje) is.

Fase 1		Ideevorming
Initiatiefnemer	Rol	Actieve rol
	Taken	• Plan bedenken
Inwoner	Rol	Afwachten
	Taken	Geen
De raad	Rol	Afwachten
	Taken	Geen
College B&W	Rol	Afwachten
	Taken	Geen
Ambtenaar	Rol	Afwachten
	Taken	Geen

Fase 2		Voortraject
Initiatiefnemer	Rol	Actieve rol

	Taken	<ul style="list-style-type: none"> • Zo volledig mogelijke informatie geven. • Passende inwonersbetrokkenheid organiseren. • Heldere kaders schetsen. • Proberen zo goed mogelijk alle belanghebbenden te bereiken. • Communicatie en verwachtingsmanagement. • Het verwerken van de ideeën van anderen om het plan beter te maken.
Inwoner	Rol	Mening en belangen delen
	Taken	<ul style="list-style-type: none"> • Inbreng geven bij relevante plannen. • Proactief rol pakken om mee te praten/denken. • Helder zijn over verwachtingen.
De raad	Rol	Observeren en signaleren
	Taken	<ul style="list-style-type: none"> • Laten informeren. • Maatschappelijke discussie volgen.
College B&W	Rol	Informeren en stimuleren
	Taken	<ul style="list-style-type: none"> • Raad vroegtijdig in positie brengen bij mogelijk impactvolle plannen. • Informatieplicht richting de raad.
Ambtenaar	Rol	Stimuleren en faciliteren
	Taken	<ul style="list-style-type: none"> • Het begeleiden van een conceptplan; • Integrale afweging over wenselijkheid (Intaketafel). • Informatieverstrekking aan initiatiefnemer over het proces; • Stimuleren van inwonersbetrokkenheid door initiatiefnemer.

Fase 3		Vergunningaanvraag
Initiatiefnemer	Rol	Indienen
	Taken	<ul style="list-style-type: none"> • Indienen van een formele en complete vergunningsaanvraag; • Aangeven of en wat er aan inwonersbetrokkenheid heeft plaatsgevonden. • Bij participatieplicht: indienen van het participatieverslag.
Inwoner	Rol	Afwachten
	Taken	Geen
De raad	Rol	Afwachten/adviseren
	Taken	<ul style="list-style-type: none"> • In sommige gevallen bindend advies geven (bij adviesrecht).
College B&W	Rol	Beoordelen
	Taken	<ul style="list-style-type: none"> • Beoordelen vergunningsaanvraag (waaronder ook: is er voldoende informatie om een zorgvuldige belangen af te wegen)
Ambtenaar	Rol	Beoordelen
	Taken	<ul style="list-style-type: none"> • Toetsen van de vergunningsaanvraag. • Integrale afweging maken. • Bij adviesrecht: een conceptadvies opstellen voor B&W en raad. • In de geest van de Omgevingswet handelen. 'Ja, tenzij.' • Zorg dragen voor integraliteit in het advies. • Beoordelen van zorgvuldige belangenafweging.

Fase 4		Besluitvorming
Initiatiefnemer	Rol	Afwachten
	Taken	Geen
Inwoner	Rol	Mogelijke bezwaren naar voren brengen
	Taken	<ul style="list-style-type: none"> • Eventueel indienen beroep en of bezwaar. • Inspreken bij de raad om belangen die nog niet voldoende naar voren zijn gekomen in te brengen.
Raadslid	Rol	Besluiten of controleren
	Taken	<ul style="list-style-type: none"> • Besluit nemen met zorgvuldige belangenafweging.
College B&W	Rol	Besluiten of adviseren
	Taken	<ul style="list-style-type: none"> • Besluit nemen of besluitvoorbereiding richting de raad.
Ambtenaar	Rol	Adviseren
	Taken	<ul style="list-style-type: none"> • Collegevoorstel en of raadsvoorstel maken. • Inwoners in positie te brengen om bezwaren naar voren brengen.

Fase 5		Uitvoering
Initiatiefnemer	Rol	Uitvoeren
	Taken	<ul style="list-style-type: none"> • Communicatie richting omwonenden
Inwoner	Rol	Geïnformeerd blijven
	Taken	<ul style="list-style-type: none"> • Actief informatie opzoeken.
Raadslid	Rol	Signaleren

	Taken	<ul style="list-style-type: none"> Maatschappelijke signalen opvangen.
College B&W	Rol	Signaleren
	Taken	<ul style="list-style-type: none"> Eventuele problemen/onzekerheden signaleren.
Ambtenaar	Rol	Signaleren
	Taken	<ul style="list-style-type: none"> Eventuele problemen/onzekerheden signaleren.

Fase 6		Evaluatie
Initiatiefnemer	Rol	Inspannen
	Taken	<ul style="list-style-type: none"> Inspannen voor het maken van een evaluatie.
Inwoner	Rol	Inbrengen
	Taken	<ul style="list-style-type: none"> Ervaring delen.
Raadslid	Rol	Luisteren/aandragen
	Taken	<ul style="list-style-type: none"> Luisteren naar ervaringen en inzichten tijdens de evaluatie. In sommige gevallen het aandragen van punten ten aanzien van verbeteren van bestaand beleid.
College B&W	Rol	Luisteren/aandragen
	Taken	<ul style="list-style-type: none"> Luisteren naar ervaringen en inzichten tijdens de evaluatie. In sommige gevallen het aandragen van punten ten aanzien van verbeteren van bestaand beleid.
Ambtenaar	Rol	Luisteren en verwerken
	Taken	<ul style="list-style-type: none"> Reflecteren op het proces. Verbeterpunten verwerken en/of voorleggen in aangepast beleid of (interne) processen.

5.5 Kostenverrekening bij initiatieven

Bij initiatieven van externe partijen worden de kosten die de gemeente maakt voor de behandeling en begeleiding van het initiatief, waar mogelijk en redelijk, doorberekend aan de initiatiefnemer. De concrete uitwerking hiervan wordt vastgelegd in de participatieverordening en/of legesverordening. Hierbij wordt gestreefd naar transparantie, redelijkheid en proportionaliteit, met oog voor het type initiatief en de maatschappelijke waarde ervan.

6. Inwonersbetrokkenheid bij beleidsplannen

De gemeente maakt allerlei beleid. Met beleid bedoelen we alle regels die de gemeente opstelt op verschillende thema's, maar ook visies, zoals een woonvisie of een omgevingsvisie. In dit hoofdstuk leggen we uit hoe we impact meten bij beleidsontwikkelingen en welke fases een beleidsontwikkeling doorloopt. Ook leggen we uit wie welke rol en taak heeft op gebied van inwonersbetrokkenheid in de verschillende fases.

6.1 Randvoorwaarden checken

Bij beleidsplannen kijken we allereerst naar de randvoorwaarden: is het mogelijk zinvolle participatie te organiseren? Is er genoeg tijd en ruimte in het proces om dit zorgvuldig te doen? Als de randvoorwaarden niet op orde zijn, maar inwonersbetrokkenheid is wel essentieel of verplicht, moeten deze op orde worden gebracht. Het proces moet worden aangepast of geld worden aangevraagd. Zijn de randvoorwaarden niet op orde en is het niet essentieel, organiseren we in principe geen inwonersbetrokkenheid. Tenzij het college besluit dat het zoveel meerwaarde heeft dat toch wordt gezocht naar mogelijkheden om aan de randvoorwaarden te voldoen.

6.2 Impact meten bij beleidsplannen

Ook voor beleidsplannen verschilt de impact. Als het gaat over wonen of verkeersvisies willen veel inwoners en organisaties meedenken. Andere onderwerpen, zoals keuzes in de schuldhulpverlening, raakt vaak maar een hele kleine specifieke groep.

Voor nieuw beleid of veranderingen in beleid kijken we naar drie 'meters':

IMPACTMETER BELEID

1. **Omvang beleidsontwikkeling**
Om wat voor soort beleidsontwikkeling gaat het?
2. **Algemeen belang**
Hoeveel inwoners/stakeholders raakt het (nieuwe) beleid?
3. **Geschatte maatschappelijke aandacht**
Hoeveel mensen gaan er mogelijk iets van gaan vinden?

Deze drie 'meters' geven op basis van de totaalscore een advies of en hoeveel inwonersbetrokkenheid zinvol is. Dit is de [Scherpenzeelse Impactmeter voor Beleid](#). De adviezen leiden tot drie verschillende uitkomsten: 'geen inwonersbetrokkenheid', 'inwonersbetrokkenheid is zinvol' en 'inwonersbetrokkenheid is noodzakelijk'. De niveaus hebben de volgende strekking:

- **Advies: Geen inwonersbetrokkenheid**
In dit geval is inwonersbetrokkenheid niet mogelijk, bijvoorbeeld omdat er al vanuit hogere overheden is bepaald welke veranderingen in beleid moeten worden doorgevoerd. Of omdat het gaat om wijzigingen die nauwelijks ruimte bieden voor inwonersbetrokkenheid.
- **Advies: Inwonersbetrokkenheid is zinvol**
In dit geval is het zinvol om inwonersbetrokkenheid te organiseren. Het levert wel waardevolle inbreng op. Maar, inwonersbetrokkenheid kost ook tijd en geld. Daarom organiseren we geen inwonersbetrokkenheid, tenzij het college gemotiveerd anders besluit.

- **Advies: Inwonersbetrokkenheid is essentieel/noodzakelijk**
In dit geval is het onvermijdelijk om inwonersbetrokkenheid te organiseren. Bijvoorbeeld omdat het wettelijk verplicht is. Of omdat het logisch is dat veel inwoners het belangrijk vinden om erover mee te praten. Inwonersbetrokkenheid levert dan een belangrijke bijdrage bij de totstandkoming van het beleid. Vervolgens is het ook belangrijk om te bepalen met welk doel je inwoners betreft en op welke manier dat passend is.

6.3 Fasen en inwonersbetrokkenheid bij beleidsplannen

Een beleidsplan doorloopt vijf fasen. Eerst beschrijven we deze fasen. Vervolgens geven we per fase aan welke rollen en taken iedereen heeft als het gaat om inwonersbetrokkenheid.

PROCES BELEID

Fase 1 Agendavorming

In de fase agendavorming gaat het over het bedenken welke thema's of onderwerpen een plek krijgen in een visie of beleid. Inwonersbetrokkenheid bij deze fase gaat over het betrekken van inwoners of organisaties bij het benoemen van welke onderwerpen of thema's zij belangrijk vinden.

Fase 2 Beleidsvorming

In de fase beleidsvorming krijgen thema's of onderwerpen richting. Je spreekt je op een bepaalde manier uit over het thema of onderwerp. Inwonersbetrokkenheid in deze fase gaat over het meedenken over of het geven van advies beleidskeuzes, richtingen of alternatieven.

Fase 3 Besluitvorming

In de fase besluitvorming gaan de voorgestelde thema's en onderwerpen en de bijbehorende uitgewerkte richting naar het bestuur (raad of college). Het bestuur besluit of zij deze richting overnemen en vaststellen. Na de besluitvorming is het beleid of de visie 'vastgesteld'. Dat betekent dat je daarna volgens dat beleid (afspraken) of die visie (richting) met elkaar gaat werken. Inwonersbetrokkenheid is er in deze fase bijna nooit. Dit komt omdat het bestuur in eigenlijk alle gevallen de besluiten neemt.

Fase 4 Uitvoering

In de fase uitvoering start je met het werken zoals je hebt afgesproken in het beleid of de visie. Je gaat het dus in de praktijk doen. In deze fase kom je er achter of het beleid ook werkt zoals bedacht. Inwonersbetrokkenheid in deze fase gaat over inwoners of partijen die meedoen in de uitvoering.

Fase 5 Evaluatie

In de fase evaluatie kijk je bewust naar hoe het gaat in de uitvoering (fase 4) en je vergelijkt dit met hoe het beleid is bedoeld en bedacht. Zorgt het beleid voor het behalen van de doelen?

6.4 Rollen en taken inwonersbetrokkenheid bij verschillende fasen

Als het gaat om inwonersbetrokkenheid bij plannen voor beleid zijn er vijf fasen. Eerst beschrijven we deze fasen die onderdeel uitmaken voor het proces van beleidsontwikkeling. Vervolgens hebben we per fase aangegeven welke rol en taken verschillende partijen hebben. Hierna volgt per fase een overzicht van de rol en bijbehorende taken voor de inwoners/belanghebbende, de gemeenteraad, het college van B&W en de ambtenaar.

Fase Agenderen

Wie:		Fase: Agenderen
Inwoners/ belanghebbenden*	Rol	Meepraten – adviseren
	Taken	Meepraten over welke thema's belangrijk zijn bij de nieuwe beleidsontwikkeling (wat).
De gemeenteraad**	Rol	Initiëren of meedenken
	Taken	De raad draagt onderwerp(en) aan om in het beleid vorm te geven of denkt mee over het rangschikken van thema's (bijv. meer belangrijk, minder belangrijk).
College B&W***	Rol	Aandragen/bestuursakkoord
	Taken	Vanuit bestuursakkoord en vanuit de wettelijke taken agenda opstellen.
Ambtenaar	Rol	Aandragen en ophalen
	Taken	De beleidsambtenaar zorgt voor het uitvragen, verzamelen en organiseren van inwonersbetrokkenheid om beleidsthema's te identificeren.

Fase beleidsvorming

Wie		Fase: Beleidsvorming	
Inwoners/ belanghebbenden	Rol	Meedenken – adviseren	Informatie zoeken
	Taken	Kennis, expertisen en/of ervaringen delen om een of meerdere beleidsthema(s) uit te werken (hoe).	Zelf proactief opzoeken en volgen van het traject
De gemeenteraad	Rol	Adviseren	
	Taken	De raad geeft advies/richting over de gewenste beleidsrichting of -uitwerking.	
College B&W	Rol	Sturen	
	Taken	Het college geeft richting aan de beleidsontwikkeling binnen wettelijke, politieke en financiële kaders.	
Ambtenaar	Rol	Raadplegen	Informereren
	Taken	De beleidsambtenaar zorgt voor het uitvragen, verzamelen en organiseren van inwonersbetrokkenheid om input op te halen voor de uitwerking van beleidsthema's.	Terugkoppeling: Hoe zit participatie in het voorstel.

Fase besluitvorming

Wie		Fase Besluitvorming .
Inwoners/ belanghebbenden	Rol	Geen rol
	Taken	
De gemeenteraad	Rol	Besluiten
	Taken	De raad neemt een raadsbesluit om nieuw of aangepast beleid vast te stellen. Hij weegt hierbij alle belangen af.
College B&W	Rol	Besluiten of raad adviseren
	Taken	Beleid voorbereiden en vaststellen. Mogelijk doorsturen naar de raad, wanneer de raad bevoegd is de beleidsplannen/kaders vast te stellen.
Ambtenaar	Rol	Geen rol
	Taken	

* Onder inwoners en belanghebbenden verstaan we ook ondernemers, organisaties, verenigingen en/of specifieke belangengroepen of comités.

** De gemeenteraad vertegenwoordigt inwoners, stelt kaders en regels op hoofdlijnen en controleert de uitvoering door het college.

*** Het college van burgemeester en wethouders (B&W) geeft leiding aan de uitvoering van vastgestelde regels.

Fase beleidsuitvoering

Wie:		Fase Beleidsuitvoering	
Inwoners/ Belanghebbenden	Rol	Informatie zoeken	Meehelpen of ervaren
	Taken	Zelf proactief opzoeken en volgen van het traject.	Het gebruiken van kennis of ervaring om in de uitvoering mee te denken of doen.
De gemeenteraad	Rol	Controleren	
	Taken	Signalen melden bij het college.	
College B&W	Rol	Verantwoordelijk	
	Taken	Het college heeft als dagelijks bestuur de verantwoording voor de correcte uitvoering van het vastgestelde beleid.	
Ambtenaar	Rol	Informereren	Bewaken
	Taken	Terugkoppeling: wat is definitief besloten.	Werken we volgens het vastgestelde beleid.

Fase beleidsevaluatie

		Beleidsvaluatie	
Inwoners Belanghebbenden	Rol	Ervaring delen	
	Taken	Het beoordelen van de effecten van beleid vanuit eigen ervaring.	
De gemeenteraad	Rol	Controleren	
	Taken	De raad geeft advies over de behaalde resultaten en stuurt de effecten van eerder vastgesteld beleid bij.	
College B&W	Rol	Toetsen en mogelijk agenderen	
	Taken	Het college toetst of het vastgestelde beleid tot de beoogde effecten leidt. Als er aanpassingen nodig zijn, initieert het college een aanpassing van het beleid (agenderen).	
Ambtenaar	Rol	Uitvragen en concluderen	
	Taken	Input ophalen en verwerken (je evalueert je beleid en ook direct na je participatie).	

7. Instrumenten voor inwonersbetrokkenheid

We gaan inwonersbetrokkenheid vormgeven, de randvoorwaarden zijn op orde en er is ruimte om iets met de uitkomsten te doen. Hoe geven we het proces vorm en uit welke 'instrumenten' of vormen van inwonersbetrokkenheid kiezen we? In dit hoofdstuk beschrijven we de instrumenten die we kunnen inzetten bij het organiseren van inwonersbetrokkenheid.

7.1 Soorten instrumenten

Er zijn heel veel vormen en instrumenten waarmee je inwoners kunt betrekken. Voor onze gemeente zijn er een aantal specifieke instrumenten. Ook gebruiken we vormen die in veel gemeenten worden gebruikt. Ze zijn niet nieuw, maar we willen ze wel graag duidelijk omschrijven. Een goede vorm blijft maatwerk. Toch geven we in dit beleidskader handvatten om een passende vorm en instrument te kunnen kiezen. Dit verschilt voor inwonersbetrokkenheid bij plannen in de leefomgeving en bij beleidsplannen. In dit overzicht laten we instrumenten om te informeren (communicatie) achterwege.

Leefomgeving

Bij plannen en initiatieven in de leefomgeving gaat het vaak om instrumenten die zich richten op bijeenkomsten, digitale enquêtes of de formelere zienswijzen. Bij plannen met een hele kleine impact volstaat vaak een briefje door de bus of het ophalen van handtekeningen. Bij grotere trajecten volgen vaak meerdere algemene bijeenkomsten of bewonersbijeenkomsten.

Instrument	Omschrijving
<i>Startbijeenkomst</i> (voor bewoners/alle inwoners/belanghebbenden)	Een bijeenkomst over een specifiek plangebied waarop inwoners, ondernemers, organisaties, verenigingen en/of specifieke belangengroepen of comités hun mening, ervaring, belang of idee naar voren brengen.
<i>Meedenkbijeenkomst</i> (voor bewoners/alle inwoners/belanghebbenden)	Een bijeenkomst over een specifiek plangebied waarop inwoners, ondernemers, organisaties, verenigingen en/of specifieke belangengroepen of comités de kans krijgen om te reageren (meedenken of adviseren) op basis van conceptplannen .
<i>Keukentafelgesprek</i>	Een manier om in een meer verdiepend gesprek belangen, kennis, ervaringen en emoties op te halen.
<i>(Digitale) enquête</i>	Een vragenlijst om zaken uit te vragen om die mee te nemen in het (beter) maken van het plan.
<i>Buurtcomité</i>	Een kleine groep omwonenden die, namens een grotere groep omwonenden, meedenkt over de ontwikkeling of uitvoering van een plan. Dit kan een comité zijn dat vanuit de bewoners zelf is opgericht of op initiatief van de gemeente is ontstaan.

Beleidsplannen

Voor beleidsplannen is er meer keuze. Er zijn instrumenten om gerichte doelgroepen te betrekken en instrumenten die zich richten op een bredere samenstelling. In de onderstaande tabel staan de instrumenten genoemd, inclusief de omschrijving.

Instrument	Omschrijving
<i>Startbijeenkomst</i>	Een bijeenkomst waarop inwoners, ondernemers, organisaties, verenigingen en/of specifieke belangengroepen of comités hun mening, ervaring, belang of idee naar voren brengen.
<i>Meedenkbijeenkomst</i>	Een bijeenkomst waarop inwoners, ondernemers, organisaties, verenigingen en/of specifieke belangengroepen of comités de kans krijgen om te reageren (meedenken of adviseren) op basis van conceptplannen.
<i>(Digitale) enquête</i>	Een vragenlijst om zaken uit te vragen om die mee te nemen in het (beter) maken van het plan.

Adviesraad sociaal domein (ASD) <i>Wettelijk verplicht instrument</i>	De ASD adviseert het college gevraagd en ongevraagd over een breed scala aan thema's binnen het sociaal domein. Dat sociaal domein gaat over alles wat je als mens in je directe bestaan raakt: werk en inkomen, jeugdbeleid, wonen, zorg en welzijn. Zij dienen tijdig in positie te worden gebracht om advies uit te brengen. Zij bevorderen ook de betrokkenheid van (specifieke) doelgroepen bij de uitvoering en evaluatie van gemeentelijk beleid. Ook toetsen zij voorgenomen beleid in het sociaal domein aan de behoefte van de inwoners.
Adviescommissie Omgevingskwaliteit <i>Wettelijk verplicht instrument</i>	De Adviescommissie Omgevingskwaliteit is een onafhankelijke commissie die het college van burgemeester en wethouders adviseert over omgevingsvergunning aanvragen en diverse APV-aanvragen.
Ervaringsdeskundige	Een ervaringsdeskundige is iemand die op basis van persoonlijke en collectieve ervaringskennis in staat is deze kennis, in welke vorm dan ook, door te geven aan anderen.
Digitaal inwonerspanel	Een (digitaal) inwonerspanel is een solide, zelf opgegeven, groep inwoners die regelmatig hun mening delen via de een digitale enquête.
Klankbordgroep raad	Een klankbordgroep vanuit de gemeenteraad geeft het college de kans om in nauwe betrokkenheid met raadsleden te werken aan (nieuw) beleid. In een klankbordgroep is een vertegenwoordiging van de fracties aanwezig.
Raadsbijeenkomst	Deze bijeenkomst biedt de kans om de gemeenteraad in een vroeg stadium te betrekken bij beleidsontwikkelingen.
Vragenronde (raad)	De gemeenteraad kan door middel van het stellen van vragen een concreet voorstel beter begrijpen.
Inspraak <i>(Inspraakverordening inzake de wijze waarop ingezetenen en belanghebbenden bij de voorbereiding van gemeentelijk beleid worden betrokken, 2004 t/m heden).</i>	<i>(Deze verordening wordt ingetrokken, gelijktijdig met het vaststellen van de participatieverordening).</i>

Vanuit de samenleving

Er zijn ook instrumenten die inwoners of belanghebbenden zelf kunnen inzetten. Bijvoorbeeld door zelf een bepaald (beleids)thema te agenderen door het gebruik van het instrument 'burgerinitiatief'. Of door een referendum te organiseren en richting mee te geven voor een conceptbesluit. Hieronder staan de instrumenten die vanuit de samenleving in te zetten zijn. Ook de formele zienswijze procedure blijft van kracht. Dit is echter aan de 'achterkant' van het proces, dus nadat de meeste keuzes al zijn gemaakt.

Instrument	Omschrijving
'Burgerinitiatief' <i>(Verordening burgerinitiatief gemeente Scherpenzeel 2007 t/m nu)</i>	Een voorstel van een initiatiefgerechtigde om een onderwerp op de agenda van de vergadering van de raad te plaatsen.
Uitdaagrecht <i>(Right to challenge, RtC)</i>	Het Right to Challenge (RtC) staat voor 'het Recht om Uit te dagen'. De kern van de aanpak is dat een groep (georganiseerde) bewoners taken van gemeenten kan overnemen.
Referendum <i>(Referendumverordening Scherpenzeel 2023)</i>	Volksraadpleging waarbij de kiesgerechtigden zich uitspreken over een ontwerp raadsbesluit.
Spreekrecht	Burgers kunnen in een opinieronde (commissievergadering) het woord voeren over een onderwerp dat op de agenda staat. Burgers kunnen tijdens een raadsvergadering het woord voeren over een onderwerp dat <i>niet</i> op de agenda staat.
Zienswijze	Het indienen van een zienswijze op een plan dat 'ter inzage ligt' (een periode waarin iedereen er op kan reageren door een schriftelijke reactie in te dienen bij het college). Dit geldt voor ruimtelijke plannen waarbij een zienswijze mogelijk is. Het is een meer juridische procedure.
Bezwaar en beroep	Inwoners die het niet eens zijn met de beslissing van de gemeente kunnen, in sommige gevallen, een bezwaarschrift indienen. Als het bezwaar wordt afgewezen kunt u bij de rechter in beroep gaan.

8. Van beleid naar uitvoering

8.1 Groeimodel

Dit beleidskader is een eerste aanzet voor het gestructureerd en beredeneerd vormgeven van inwonersbetrokkenheid in Scherpenzeel. Omdat het nieuw beleid is, willen we steeds kijken naar de effecten in de praktijk. Al doende krijgen we meer zicht op wat werkt en wat niet werkt. Na twee jaar willen we dit beleidskader evalueren, om het te borgen in het beleid.

8.2 Opstellen participatieverordening (inwonersbetrokkenheid)

Na vaststelling van dit beleidskader stellen we een verordening op. Hierin werken we details verder uit en spreken we concreet dingen af. Deze verordening wordt op hoofdlijnen besproken met de klankbordgroep participatie. De planning is om deze in het najaar 2025 vast te stellen.

8.3 Verankeren spelregels organisatie, college, raad

De verordening vormt een set spelregels die vervolgens worden uitgewerkt tot werkprocessen en tools. Het gaat hier om een verandering in hoe onze organisatie werkt. Bijvoorbeeld hoe inwonersbetrokkenheid een plek krijgt in de adviezen aan het college en de college- en raadsvoorstellen. Het betekent een andere manier van werken en het toepassen en ontwikkelen van andere vaardigheden. Ook processen zien er in sommige gevallen anders uit. We spreken elkaar meer aan op onze afgesproken rol en taken. Dit vraagt oefening en aandacht. Er volgt na dit beleidskader nog een implementatieplan voor de organisatie. Daarbij werken we de processen met fases en bijbehorende rollen en taken overzichtelijk uit.

8.4 Verankeren spelregels initiatiefnemers en samenleving

De spelregels geven ook duidelijkheid aan onze inwoners en belanghebbenden. Het geeft een stimulans aan initiatiefnemers van plannen in de leefomgeving om zelf hun omgeving te betrekken. Na vaststelling van dit beleidskader kijken we hoe we de samenleving en initiatiefnemers in het bijzonder meenemen in deze spelregels.

Aldus vastgesteld in de openbare vergadering van de gemeenteraad van 2 oktober 2025.

B.S. van Ginkel-Schuur
griffier

M.C. Teunissen
voorzitter

Gemeente
Scherpenzeel

